

موضوع حکمرانی و تنظیم‌گری صنعت لیزینگ، مقایسه نظام آلمان و ایران

محمود گنج‌بخش^۱ فریبا علی^۲

مجتبی رضائی آشتیانی^۳

تاریخ ارسال: ۱۴۰۳/۱۱/۱۱

چکیده

این مقاله به بررسی تطبیقی بخش لیزینگ در ایران و آلمان می‌پردازد و بر نقش محوری قوانین و مقررات تأکید می‌ورزد. در آلمان، چارچوب‌های قانونی شفاف و جامع، نظیر قانون بانکداری (KWG)، با تعیین معیارهای مشخص برای سرمایه‌گذاری، مدیریت ریسک و شفافیت مالی، به رشد و پایداری این حوزه کمک شایانی کرده است. پرسش اصلی پژوهش آن است که نقش قوانین، مقررات و ساختارهای نظارتی در تفاوت عملکرد بخش لیزینگ ایران و آلمان چیست و چگونه می‌توان با الگوبرداری از نظام حکمرانی آلمان، چالش‌های این بخش در ایران را مرتفع ساخت؟ بر مبنای این فرضیه منتخب که فقدان چارچوب‌های قانونی جامع و مؤثر در بخش لیزینگ ایران مانع توسعه و رشد آن می‌شود، در حالی که مدل قانونی و مقرراتی شفاف و معتبر در آلمان به شکوفایی این بخش یاری رسانده است.

بخش لیزینگ ایران با محدودیت‌های قانونی و فقدان مقررات جامع و تنوع محدود قراردادها، به‌ویژه در قانون عملیات بانکی بدون ربا که تنها به فروش اقساطی و اجاره به شرط تملیک محدود می‌شود، روبروست. این محدودیت‌ها، توان رقابت و عملکرد شرکت‌های لیزینگ را به شدت کاهش داده است. نرخ‌های مالیاتی بالا و عدم الزام به رعایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی نیز از دیگر چالش‌های اساسی این بخش در ایران محسوب می‌شود. این پژوهش، با بررسی مطالعات موردی، ضرورت اصلاح قوانین، به‌ویژه قانون عملیات بانکی بدون ربا، و ایجاد مزایای مالیاتی مشابه آلمان را به‌منظور افزایش رقابت‌پذیری و شفافیت بخش لیزینگ در ایران تبیین می‌نماید. در نهایت، مقاله بر لزوم الگوبرداری از مدل موفق آلمان برای بهبود وضعیت بخش لیزینگ در ایران و بهره‌مندی از پتانسیل‌های آن در اقتصاد ملی اذعان می‌دارد و همچنین بر اهمیت ایجاد یک نهاد نظارتی مستقل و رعایت الزامات بین‌المللی مالی تأکید می‌کند.

کلمات کلیدی: صنعت لیزینگ، قوانین و مقررات، توسعه اقتصادی، مقایسه ایران و آلمان، چالش‌های نظارتی

طبقه‌بندی JEL: O16, L51, K20, G28, G20

^۱ عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه خوارزمی (نویسنده مسئول) و ganjbakhsh@khu.ac.ir

^۲ دانشجوی مدیریت کسب و کار (MBA) دانشکده مدیریت دانشگاه خوارزمی و f.ali@aut.ac.ir

^۳ دانشجوی مدیریت کسب و کار (MBA) دانشکده مدیریت دانشگاه خوارزمی و mrezaeiashtiyani@gmail.com

۱. مقدمه

صنعت لیزینگ به‌عنوان یکی از ابزارهای تأمین مالی، نقش حیاتی در اقتصاد کشورهای پیشرفته ایفا می‌کند. در آلمان، این صنعت به‌صورت کاملاً حرفه‌ای و تنظیم‌یافته عمل می‌کند و به رشد اقتصادی و تسهیل دسترسی به منابع مالی کمک کرده است. در مقابل، در ایران، صنعت لیزینگ هنوز در مراحل ابتدایی توسعه قرار دارد و با چالش‌های متعددی مواجه است. این بخش با ارائه تصویری کلی از وضعیت لیزینگ در دو کشور، به بررسی اهمیت این ابزار مالی و ضرورت پژوهش در این زمینه می‌پردازد.

۱.۱ لیزینگ در ایران: فرصت‌ها و چالش‌ها

اولین شرکت لیزینگ ایرانی در سال ۱۳۵۴ توسط فرانسوی‌ها تأسیس گردیده و بعد از سال ۱۳۸۰ نیز این صنعت روند رشد قابل توجهی را داشته است اما هنوز از جایگاه مناسبی برخوردار نمی‌باشد و با محدودیت‌های، حقوقی قراردادی و از همه مهم‌تر ابهام در جایگاه مردم در اداره امور لیزینگ دست و پنجه نرم می‌کند در تاریخ نظام‌های تأمین مالی این صنعت از سال ۱۳۸۱ توانست به صورت جدی و تأثیرگذار وارد بازار پول و سرمایه کشور شود. در سال‌های اخیر در کنار حرکت خودروسازان افراد حقیقی علاقمند به فروش اقساطی خودروها نیز بدون هیچ‌گونه آگاهی از چند و چون این کسب و کار تازه و صرفاً به پشتوانه قوانین مدنی و تجارت در قالب شرکت‌های بازرگانی نام لیزینگ بر خود نهاده و بدون مجوزهای لازم و نظارت مراجع رسمی وارد عرصه کارزار شدند و حتی بخش بزرگی از مردم را نیز گرفتار نمودند. این محدودیت‌ها باعث شده‌اند که شرکت‌های لیزینگ در ایران نتوانند به‌طور کامل از ظرفیت‌های خود برای تأمین مالی و ایجاد ارزش افزوده استفاده کنند. علاوه بر این، نبود رقابت‌پذیری نرخ لیزینگ‌ها نسبت به سایر ابزارهای تأمین مالی، چالش‌های مالیاتی و زمان‌بر بودن فرآیندهای صدور مجوز نیز از موانع توسعه این صنعت به‌شمار می‌روند. [۳]

۲.۱ لیزینگ در آلمان: یک صنعت حرفه‌ای و تنظیم‌شده

آلمان به‌عنوان یکی از کشورهای پیشرفته در صنعت لیزینگ، مدل موفقیتی از این صنعت را ارائه داده است. در آلمان، لیزینگ نه تنها به‌عنوان یک ابزار مالی بلکه به‌عنوان یک صنعت حرفه‌ای و تنظیم‌شده شناخته می‌شود. این صنعت تحت نظارت نهادهای معتبر مانند بافین (اداره نظارت بر امور مالی فدرال) عمل می‌کند که نقش کلیدی در تنظیم و نظارت بر فعالیت‌های این صنعت ایفا می‌کند.

در آلمان، شرکت‌های لیزینگ از طریق چارچوب‌های قانونی شفاف و با بهره‌گیری از زیرساخت‌های قوی نظارتی فعالیت می‌کنند. این شرکت‌ها می‌توانند علاوه بر تأمین مالی انواع دارایی‌ها، به توسعه فناوری‌های نوین و افزایش بهره‌وری صنایع کمک کنند. یکی از دلایل موفقیت صنعت لیزینگ در آلمان، وجود قوانین شفاف و حمایت دولت از این صنعت است. به‌عنوان مثال، شرکت‌های لیزینگ می‌توانند از مزایای مالیاتی مشابه بانک‌ها بهره‌مند شوند، مشروط بر اینکه تحت نظارت بافین قرار گیرند.

۳.۱ ضرورت پژوهش در مقایسه تطبیقی لیزینگ ایران و آلمان

با توجه به رشد قابل توجه صنعت لیزینگ در کشورهای توسعه‌یافته مانند آلمان و وضعیت نسبتاً نامطلوب این صنعت در ایران، مقایسه تطبیقی مدل‌های نظارتی و حکمرانی در این دو کشور می‌تواند راهگشای حل بسیاری از مشکلات این صنعت در ایران باشد. پژوهش حاضر با هدف بررسی الگوهای نظارتی و مدل‌های کسب‌وکار در صنعت لیزینگ آلمان و تطبیق آن با ایران انجام شده است. این مطالعه می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف نظام نظارتی ایران و ارائه پیشنهادهایی برای اصلاح قوانین و مقررات مرتبط کمک کند.

۴.۱ دلایل اصلی ضرورت این پژوهش به شرح زیر است:

۱. بررسی الگوهای نظارتی کشورهای پیشرفته: مطالعه تجربیات موفق کشورهای پیشرفته مانند آلمان می‌تواند به شناسایی نقاط ضعف نظام نظارتی ایران کمک کند.
۲. ارائه پیشنهادها و اصلاحی به نهادهای ذی‌ربط: نتایج این پژوهش می‌تواند به بانک مرکزی ایران و سایر نهادهای نظارتی در اصلاح قوانین و مقررات صنعت لیزینگ کمک کند.
۳. ایجاد آگاهی عمومی: انتشار نتایج پژوهش می‌تواند به افزایش آگاهی عمومی و آشنایی فعالان اقتصادی با مزایای لیزینگ کمک کند.

۵.۱ راهبردهای پژوهش

برای دستیابی به اهداف پژوهش، از رویکردی ترکیبی شامل مطالعه نظری و میدانی استفاده شده است. در بخش نظری، مدل‌های نظارتی صنعت لیزینگ در آلمان و ایران بررسی و مقایسه شده‌اند. در بخش میدانی نیز از نظرات خبرگان صنعت لیزینگ و فعالان اقتصادی بهره گرفته شده است. راهبردهای کلیدی این پژوهش عبارت‌اند از:

- پیشنهاد اصلاح قوانین مرتبط با صنعت لیزینگ به نهادهای ذی‌ربط.
- انتشار نتایج پژوهش در قالب مقالات علمی و برگزاری همایش‌های مرتبط.
- ارسال یافته‌های پژوهش به فعالان اقتصادی داخلی و خارجی برای شناخت فرصت‌ها و تهدیدهای صنعت لیزینگ.

مطالعه تطبیقی صنعت لیزینگ در ایران و آلمان بر اساس شاخص‌های زیر انجام شده است:

۱. ساختار نظارتی: مطالعه نقش نهادهای نظارتی مانند بافین در آلمان و مقایسه آن با نظام نظارتی ایران.

۲. قوانین و مقررات: بررسی قوانین مرتبط با لیزینگ در دو کشور، از جمله قوانین مالیاتی، الزامات سرمایه‌ای و شفافیت مالی.

۳. مدل‌های کسب‌وکار: تحلیل مدل‌های عملیاتی شرکت‌های لیزینگ در آلمان و تطبیق آن‌ها با ایران.

۴. چالش‌ها و فرصت‌ها: شناسایی چالش‌های پیش روی صنعت لیزینگ در ایران و ارائه راهکارهایی برای رفع آن‌ها.

۲. تاریخچه و وضعیت فعلی صنعت لیزینگ در ایران و آلمان

صنعت لیزینگ به‌عنوان یکی از ابزارهای کلیدی تأمین مالی در اقتصادهای پیشرفته و درحال توسعه، نقشی مهم ایفا می‌کند. بررسی تاریخچه و وضعیت فعلی این صنعت در ایران و آلمان، امکان درک بهتر از روندهای توسعه و چالش‌های موجود را فراهم می‌آورد. در این بخش، ابتدا به بررسی تاریخچه و وضعیت فعلی صنعت لیزینگ در ایران و سپس به بررسی شرایط مشابه در آلمان پرداخته خواهد شد. همچنین، مقایسه‌ای تطبیقی میان این دو کشور صورت می‌گیرد تا تفاوت‌ها و شباهت‌های ساختاری این صنعت مشخص شود.

۱.۲ لیزینگ در ایران: آغاز، رشد و چالش‌ها

۱.۱.۲ تاریخچه لیزینگ در ایران

لیزینگ در ایران، در سال ۱۳۵۴ با تأسیس اولین شرکت لیزینگ توسط سرمایه‌گذاران فرانسوی آغاز شد. هدف این شرکت، ارائه خدمات تأمین مالی برای بخش خصوصی بود. با این حال، وقوع انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷، و سپس جنگ تحمیلی، باعث شد که این صنعت در سال‌های ابتدایی خود، رشد قابل توجهی نداشته باشد و در رکود فرو رود. تنها پس از پایان جنگ و در دهه ۱۳۸۰، با افزایش تقاضا برای تأمین مالی خودرو و تجهیزات صنعتی، این صنعت وارد مرحله جدیدی از رشد شد. [۱]

صنعت لیزینگ در ایران با وجود پتانسیل‌های بالا، با چالش‌های متعددی روبه‌رو است که می‌توان آن‌ها را به دو دسته کلی تقسیم کرد:

۱. مشکلات ساختاری و نظارتی:

– قوانین محدودکننده: در ایران، شرکت‌های لیزینگ تنها می‌توانند از قراردادهای فروش اقساطی و اجاره به شرط تملیک استفاده کنند. درحالی‌که در بسیاری از کشورهای پیشرفته، قراردادهای متنوعی مانند لیزینگ عملیاتی و خرید و اجاره مجدد نیز مجاز است. [۲]

– نبود چارچوب نظارتی مستقل: در ایران، نظارت بر شرکت‌های لیزینگ عمدتاً بر عهده بانک مرکزی است. با این حال، نبود ساختار نظارتی مستقل و تخصصی باعث شده است این صنعت از پویایی کافی برخوردار نباشد. [۴]

– مشکلات مالیاتی: نرخ‌های مالیاتی بالا و عدم تناسب این نرخ‌ها با ماهیت شرکت‌های لیزینگ، از دیگر موانع رشد این صنعت در ایران است.

۲. موانع فرهنگی و آگاهی عمومی:

– بسیاری از مردم و حتی شرکت‌ها، با مفهوم لیزینگ و مزایای آن آشنایی کافی ندارند.

– پرتفولیوی محدود شرکت‌های لیزینگ به خودرو و عدم ارائه خدمات متنوع، باعث شده است که این صنعت نتواند به‌طور کامل به نیازهای بازار پاسخ دهد. [۹]

در حال حاضر، صنعت لیزینگ در ایران بیشتر بر تأمین مالی خودرو متمرکز است و سهم سایر بخش‌ها مانند لیزینگ صنعتی و فناوری اطلاعات بسیار محدود است. افزون بر این، فرآیندهای طولانی برای اخذ مجوز و تمدید آن، مانعی جدی برای ورود شرکت‌های جدید به بازار محسوب می‌شود. [۱]

۲.۲ لیزینگ در آلمان: یک مدل موفق جهانی

۱.۲.۲ تاریخچه لیزینگ در آلمان

آلمان به‌عنوان یکی از کشورهای پیشرو در صنعت لیزینگ، تاریخچه‌ای غنی و موفق در این زمینه دارد. اولین شرکت لیزینگ در این کشور در سال ۱۹۶۲ تأسیس شد و از همان ابتدا، به دلیل حمایت قانونی و نظارتی مناسب، توانست رشد سریعی را تجربه کند. نقش کلیدی آلمان در عرصه اقتصادی اروپا، باعث شد که صنعت لیزینگ در این کشور به‌عنوان ابزاری مهم برای توسعه اقتصادی شناخته شود.

صنعت لیزینگ در آلمان به دلیل وجود چارچوب‌های قانونی شفاف و حمایت نهادهای نظارتی مانند بافین، توانسته است به یکی از موفق‌ترین مدل‌های جهانی تبدیل شود. ویژگی‌های بارز این صنعت عبارت‌اند از:

۱. تنوع خدمات:

– شرکت‌های لیزینگ در آلمان خدمات متنوعی از جمله لیزینگ مالی، لیزینگ عملیاتی، خرید و اجاره مجدد و تأمین مالی پروژه‌های بزرگ ارائه می‌دهند.

– این تنوع خدمات باعث شده است که شرکت‌های لیزینگ بتوانند به نیازهای مختلف بازار پاسخ دهند.

۲. حمایت قانونی و نظارتی:

– صنعت لیزینگ در آلمان تحت نظارت دقیق نهادهایی مانند بافین قرار دارد. این نظارت باعث افزایش اعتماد عمومی به این صنعت شده و شرکت‌های لیزینگ را ملزم به رعایت استانداردهای مالی و شفافیت کرده است. [۹]

۳. نقش در اقتصاد ملی:

در آلمان، شرکت‌های لیزینگ نقش مهمی در تأمین مالی صنایع مختلف، از جمله خودروسازی، فناوری اطلاعات و انرژی‌های تجدیدپذیر ایفا می‌کنند.

صنعت لیزینگ در آلمان یکی از پویاترین و موفق‌ترین بخش‌های اقتصادی این کشور است. طبق گزارش‌های انجمن لیزینگ آلمان (BDL)، این صنعت سالانه میلیاردها یورو گردش مالی دارد و نقش مهمی در رشد اقتصادی آلمان ایفا می‌کند. [۱۰]

بررسی تطبیقی صنعت لیزینگ در ایران و آلمان نشان‌دهنده تفاوت‌های عمده‌ای در ساختار، نظارت و عملکرد این صنعت در دو کشور است. در حالی که صنعت لیزینگ در آلمان به‌عنوان یک صنعت حرفه‌ای و تنظیم‌شده عمل می‌کند، در ایران این صنعت هنوز در مراحل ابتدایی توسعه قرار دارد و با چالش‌های متعددی روبه‌رو است.

جدول ۱. مقایسه تطبیقی لیزینگ در ایران و آلمان

شاخص	ایران	آلمان
تاریخچه	آغاز در دهه ۱۳۵۰، رشد محدود	آغاز در دهه ۱۹۶۰، رشد پایدار
چارچوب نظارتی	نظارت غیرشفاف و محدود	نظارت شفاف توسط بافین
تنوع خدمات	محدود به فروش اقساطی و اجاره به شرط تملیک	لیزینگ مالی، عملیاتی، خرید و اجاره مجدد
نقش در اقتصاد	محدود به تأمین مالی خودرو	تأمین مالی صنایع مختلف و پروژه‌های بزرگ
چالش‌های اصلی	قوانین محدودکننده، آگاهی کم عمومی، مشکلات مالیاتی	نرخ مالیات عادلانه، قوانین شفاف

بررسی تاریخی و وضعیت فعلی صنعت لیزینگ در ایران و آلمان نشان می‌دهد که آلمان با بهره‌گیری از چارچوب‌های قانونی شفاف و حمایت نظارتی، توانسته است صنعت لیزینگ را به یکی از ارکان اصلی اقتصاد خود تبدیل کند. در مقابل، صنعت لیزینگ در ایران با وجود پتانسیل بالا، به دلیل مشکلات ساختاری و نظارتی، هنوز نتوانسته است به جایگاه واقعی خود دست یابد.

۳. ساختار نظارتی و حکمرانی صنعت لیزینگ در آلمان و مقایسه با ایران

یکی از عوامل کلیدی موفقیت هر صنعتی، وجود چارچوب‌های نظارتی شفاف و کارآمد است. صنعت لیزینگ نیز از این قاعده مستثنی نیست. در این بخش، ساختار نظارتی و حکمرانی صنعت لیزینگ در آلمان بررسی شده و با وضعیت نظارتی این صنعت در ایران مقایسه می‌شود. در حالی که آلمان به‌عنوان یکی از موفق‌ترین مدل‌های نظارتی در صنعت لیزینگ شناخته می‌شود، ایران همچنان با چالش‌های نظارتی متعددی مواجه است. این مقایسه می‌تواند به شناسایی نقاط ضعف و ارائه راهکارهایی برای بهبود وضعیت نظارتی در ایران کمک کند.

۱.۳ ساختار نظارتی صنعت لیزینگ در آلمان

۱.۱.۳ نقش بافین^۱ در نظارت بر صنعت لیزینگ

اداره نظارت بر امور مالی فدرال آلمان، معروف به بافین، نقش کلیدی در نظارت و تنظیم‌گری صنعت لیزینگ در آلمان ایفا می‌کند. این نهاد در سال ۲۰۰۲ تأسیس شد و وظیفه اصلی آن، اطمینان از ثبات و یکپارچگی سیستم مالی آلمان است. بافین با نظارت بر بانک‌ها، شرکت‌های بیمه، مؤسسات مالی و شرکت‌های لیزینگ، اعتماد عمومی به سیستم مالی آلمان را تقویت می‌کند. [۹]

۲.۱.۳ ساختار سازمانی بافین

- بخش نظارت بانکی: مسئول نظارت بر فعالیت بانک‌ها و شرکت‌های لیزینگ، از جمله بررسی ترازنامه‌ها، نقدینگی و مدیریت ریسک.
- بخش نظارت بر مؤسسات مالی: تمرکز بر شرکت‌های خدمات مالی، از جمله شرکت‌های لیزینگ و فاکتورینگ.
- بخش نظارت بر بازار: اجرای استانداردهای مدیریت حرفه‌ای و حفظ اعتماد سرمایه‌گذاران به بازار مالی.

۳.۱.۳ مقررات نظارتی لیزینگ در آلمان

- شرکت‌های لیزینگ در آلمان تحت نظارت بافین قرار دارند و موظف به رعایت الزامات قانونی سخت‌گیرانه‌ای هستند.
- از سال ۲۰۰۸، شرکت‌های لیزینگ در آلمان می‌توانند با دریافت مجوز خدمات مالی از بافین، از مزایای مالیاتی مشابه بانک‌ها بهره‌مند شوند. [۱۱]

¹ BaFin

– شرکت‌های جدید باید برای دریافت مجوز، اطلاعاتی از جمله طرح کسب‌وکار، ساختار سازمانی، سیستم مدیریت ریسک و صلاحیت مدیران اجرایی را ارائه دهند. [۹]

۴.۱.۳ شفافیت و مدیریت ریسک

یکی از اصول کلیدی نظارت بر صنعت لیزینگ در آلمان، تمرکز بر شفافیت و مدیریت ریسک است. شرکت‌های لیزینگ باید:

– گزارش‌های مالی سالانه خود را مطابق با استانداردهای IFRS16 تهیه کنند.

– فرآیندهای مدیریت ریسک را مستند کرده و به بافین گزارش دهند.

– از کفایت سرمایه داخلی خود اطمینان حاصل کنند.

۲.۳ ساختار نظارتی صنعت لیزینگ در ایران

۱.۲.۳ نقش بانک مرکزی در نظارت

در ایران، نظارت بر صنعت لیزینگ عمدتاً بر عهده بانک مرکزی است. با این حال، نبود ساختار نظارتی مستقل و تخصصی باعث شده است که این صنعت از پویایی و شفافیت کافی برخوردار نباشد. [۱]

۲.۲.۳ مشکلات نظارتی

– نبود قوانین جامع: قوانین مرتبط با لیزینگ در ایران محدود به قراردادهای فروش اقساطی و اجاره به شرط تملیک است.

– فرآیندهای طولانی برای صدور مجوز: شرکت‌های لیزینگ برای دریافت یا تمدید مجوز فعالیت، باید فرآیندهای پیچیده و زمان‌بری را طی کنند.

– عدم نظارت تخصصی: نظارت بر شرکت‌های لیزینگ به صورت پراکنده و غیرمتمرکز انجام می‌شود.

۳.۲.۳ شفافیت مالی و مدیریت ریسک

– شرکت‌های لیزینگ در ایران ملزم به گزارش‌دهی مالی مشخصی نیستند و اغلب از استانداردهای بین‌المللی حسابداری مانند IFRS پیروی نمی‌کنند.

– مکانیزم‌های مدیریت ریسک در این شرکت‌ها به‌خوبی تعریف نشده و به همین دلیل، آسیب‌پذیری آن‌ها در برابر بحران‌های مالی بالاست.

جدول ۲. مقایسه تطبیقی نظارت بر صنعت لیزینگ در ایران و آلمان

شاخص	ایران	آلمان
نهاد نظارتی	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	بافین (BaFin)
شفافیت مالی	عدم الزام به گزارش‌دهی شفاف و استانداردهای بین‌المللی	الزام به گزارش‌دهی مطابق استانداردهای IFRS
مدیریت ریسک	تعریف‌نشده و پراکنده	شفاف و مستند
فرآیند صدور مجوز	پیچیده و زمان‌بر	شفاف و مبتنی بر معیارهای مشخص
مزایای مالیاتی	محدود و غیررقابتی	معافیت‌های مالیاتی مشابه بانک‌ها

با توجه به موفقیت مدل نظارتی آلمان، می‌توان پیشنهادهایی برای بهبود وضعیت نظارتی صنعت لیزینگ در ایران ارائه داد:

۱. ایجاد نهاد نظارتی مستقل: تأسیس نهادی مشابه بافین برای نظارت بر شرکت‌های لیزینگ، می‌تواند به بهبود شفافیت و پویایی این صنعت کمک کند.
۲. اصلاح قوانین مرتبط: گسترش دامنه قراردادهای لیزینگ، از جمله مجاز کردن لیزینگ عملیاتی و خرید و اجاره مجدد، می‌تواند به تنوع خدمات این صنعت کمک کند.
۳. الزام به شفافیت مالی: شرکت‌های لیزینگ باید ملزم به تهیه گزارش‌های مالی مطابق با استانداردهای بین‌المللی شوند.
۴. تسهیل فرآیندهای صدور مجوز: کاهش بروکراسی و تسریع در فرآیندهای صدور و تمدید مجوز، می‌تواند به جذب سرمایه‌گذاران جدید در این صنعت کمک کند.
۵. آموزش و آگاهی‌رسانی: برگزاری دوره‌های آموزشی برای مدیران شرکت‌های لیزینگ و افزایش آگاهی عمومی درباره مزایای این صنعت، می‌تواند به توسعه آن کمک کند. [۸]

ساختار نظارتی و حکمرانی صنعت لیزینگ در آلمان، به دلیل شفافیت و کارآمدی، به‌عنوان یکی از مدل‌های موفق جهانی شناخته می‌شود. در مقابل، ایران به دلیل ضعف‌های نظارتی و مشکلات ساختاری، نتوانسته است از پتانسیل‌های این صنعت به‌خوبی بهره‌برداری کند. مقایسه تطبیقی این دو کشور نشان می‌دهد که ایران می‌تواند با الگوبرداری از مدل نظارتی آلمان، بسیاری از چالش‌های خود را برطرف کند و زمینه را برای رشد و توسعه صنعت لیزینگ فراهم آورد.

۴. نقش قوانین و مقررات در توسعه صنعت لیزینگ: مقایسه ایران و آلمان

قوانین و مقررات، ستون فقرات هر صنعت هستند و نقش حیاتی در رشد، توسعه و پایداری آن ایفا می‌کنند. صنعت لیزینگ نیز از این قاعده مستثنی نیست. در آلمان، چارچوب‌های قانونی و مقرراتی شفاف، این صنعت را به یکی از بخش‌های کلیدی اقتصاد تبدیل کرده است. در مقابل، صنعت لیزینگ در ایران به دلیل محدودیت‌های قانونی و نبود مقررات جامع، با چالش‌های متعددی روبه‌رو است. این بخش به بررسی قوانین و مقررات مرتبط با صنعت لیزینگ در آلمان و ایران پرداخته و تأثیر آن‌ها بر توسعه این صنعت را تحلیل می‌کند.

۱.۴ قوانین و مقررات صنعت لیزینگ در آلمان

۱.۱.۴ قانون بانکداری آلمان (KWG)

قانون بانکداری آلمان (KWG) به‌عنوان یکی از مهم‌ترین قوانین مالی این کشور، چارچوب قانونی فعالیت بانک‌ها، مؤسسات مالی و شرکت‌های لیزینگ را تعیین می‌کند. این قانون شامل مقرراتی درباره کفایت سرمایه، مدیریت ریسک و شفافیت مالی است.

– الزامات سرمایه: شرکت‌های لیزینگ برای فعالیت در آلمان باید سرمایه اولیه کافی داشته باشند، اما این مقدار بستگی به نوع فعالیت آن‌ها دارد. برای شرکت‌هایی که به‌عنوان مؤسسات خدمات مالی تعریف می‌شوند، حداقل سرمایه ۱۲۵ هزار یورو است. [۱۱]

– مجوز فعالیت: شرکت‌های لیزینگ برای شروع فعالیت باید مجوز خدمات مالی را از نهاد نظارتی (بافین) دریافت کنند. این مجوز شامل بررسی طرح کسب‌وکار، صلاحیت مدیران و سیستم‌های مدیریت ریسک است. [۹]

۲.۱.۴ مقررات مالیاتی

یکی از عوامل کلیدی موفقیت صنعت لیزینگ در آلمان، مزایای مالیاتی ارائه‌شده به شرکت‌های لیزینگ است. از سال ۲۰۰۸، شرکت‌های لیزینگ که تحت نظارت بافین فعالیت می‌کنند، از پرداخت مالیات دوگانه^۱ معاف هستند. این

¹ municipal trade tax

معافیت مالیاتی به کاهش هزینه‌های عملیاتی شرکت‌های لیزینگ و افزایش رقابت‌پذیری آن‌ها کمک کرده است.

۳.۱.۴ استانداردهای گزارشگری مالی

شرکت‌های لیزینگ در آلمان موظف به رعایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS16) هستند. این استانداردها شامل الزامات مربوط به تهیه گزارش‌های مالی شفاف و دقیق است که به نهادهای نظارتی و سرمایه‌گذاران امکان ارزیابی عملکرد مالی شرکت‌ها را می‌دهد.

۲.۴ قوانین و مقررات صنعت لیزینگ در ایران

۱.۲.۴ قوانین محدود در حوزه لیزینگ

در ایران، قوانین مرتبط با صنعت لیزینگ بسیار محدود و پراکنده هستند. مهم‌ترین قوانین مرتبط با این صنعت عبارت‌اند از:

۱. قانون عملیات بانکی بدون ربا: این قانون تنها دو نوع قرارداد را برای شرکت‌های لیزینگ مجاز می‌داند: فروش اقساطی و اجاره به شرط تملیک. محدودیت در تنوع قراردادها، یکی از موانع اصلی توسعه صنعت لیزینگ در ایران است. (قانون عملیات بانکی بدون ربا، ۱۳۶۲)

۲. قانون تجارت: شرکت‌های لیزینگ در ایران باید به‌عنوان شرکت‌های سهامی خاص یا عام ثبت شوند و ملزم به رعایت مقررات عمومی شرکت‌ها در قانون تجارت هستند. (قانون تجارت ایران، ۱۳۱۱)

۲.۲.۴ مشکلات در نظام مالیاتی

یکی از چالش‌های اصلی شرکت‌های لیزینگ در ایران، نرخ‌های مالیاتی بالا است. برخلاف آلمان که شرکت‌های لیزینگ از مزایای مالیاتی بهره‌مند هستند، در ایران این شرکت‌ها با مشکلات متعددی در زمینه مالیات بر ارزش افزوده و مالیات بر درآمد مواجه‌اند. این موضوع باعث افزایش هزینه‌های عملیاتی و کاهش رقابت‌پذیری آن‌ها شده است.

در ایران، شرکت‌های لیزینگ ملزم به رعایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی نیستند. این موضوع باعث کاهش شفافیت مالی و اعتماد عمومی به این صنعت شده است.

جدول ۳. مقایسه تطبیقی قوانین و مقررات در ایران و آلمان		
شاخص	ایران	آلمان
قانون بالادستی	قانون عملیات بانکی بدون ربا	قانون بانکداری آلمان (KWG)
تنوع قراردادهای	محدود به فروش اقساطی و اجاره به شرط تملیک	شامل لیزینگ مالی، عملیاتی، خرید و اجاره مجدد
مزایای مالیاتی	غیررقابتی و محدود به معافیت‌های اندک	معافیت مالیات دوگانه برای شرکت‌های لیزینگ
استانداردهای مالی	گزارشگری	عدم الزام به رعایت استانداردهای بین‌المللی الزام به رعایت IFRS16
فرآیند صدور مجوز	پیچیده و زمان‌بر	شفاف و مبتنی بر معیارهای مشخص

۳.۴ تأثیر قوانین و مقررات بر توسعه صنعت لیزینگ

۱.۳.۴ مطالعه موردی: آلمان

نظام قانونی و مقرراتی شفاف آلمان، نقش مهمی در توسعه صنعت لیزینگ این کشور ایفا کرده است. معافیت‌های مالیاتی، نظارت مؤثر بافین و الزام به شفافیت مالی، باعث افزایش اعتماد عمومی و جذب سرمایه‌گذاران به این صنعت شده است. [۹]

۲.۳.۴ مطالعه موردی: ایران

در ایران، نبود قوانین جامع و محدودیت‌های قانونی، مانعی جدی برای رشد صنعت لیزینگ محسوب می‌شود. برای مثال، محدودیت در استفاده از قراردادهای متنوع، شرکت‌های لیزینگ را از ورود به حوزه‌های جدید مانند فناوری اطلاعات و انرژی بازداشته است. [۱]

۴.۴ راهکارهای پیشنهادی برای بهبود قوانین در ایران

۱. اصلاح قانون عملیات بانکی بدون ربا: افزودن قراردادهای جدید مانند لیزینگ عملیاتی و خرید و اجاره مجدد به این قانون می‌تواند به افزایش تنوع خدمات شرکت‌های لیزینگ کمک کند.

۲. ایجاد معافیت‌های مالیاتی: ارائه معافیت‌های مالیاتی مشابه آلمان، می‌تواند هزینه‌های عملیاتی شرکت‌های لیزینگ را کاهش داده و رقابت‌پذیری آن‌ها را افزایش دهد.

۳. الزام به شفافیت مالی: تدوین مقرراتی برای الزام شرکت‌های لیزینگ به رعایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی مانند IFRS16، می‌تواند به بهبود شفافیت و اعتماد عمومی کمک کند.

۴. تسهیل فرآیندهای صدور مجوز: کاهش بروکراسی و تسریع فرآیندهای صدور و تمدید مجوز، می‌تواند زمینه ورود شرکت‌های جدید به بازار را فراهم کند. [۸]

قوانین و مقررات صنعت لیزینگ در آلمان، به دلیل شفافیت و جامعیت، نقش مهمی در توسعه این صنعت داشته‌اند. در مقابل، ایران به دلیل محدودیت‌های قانونی و نبود مقررات جامع، نتوانسته است از پتانسیل‌های این صنعت به‌خوبی بهره‌برداری کند. اصلاح قوانین مرتبط با لیزینگ در ایران و الگوبرداری از مدل موفق آلمان، می‌تواند به توسعه این صنعت و افزایش نقش آن در اقتصاد کشور کمک کند.

۵. ساختار و فرآیندهای صدور مجوز در صنعت لیزینگ: مقایسه ایران و آلمان

یکی از مهم‌ترین مراحل برای ورود و فعالیت در صنعت لیزینگ، فرآیند صدور مجوز است. این فرآیند نه تنها بستری برای ارزیابی صلاحیت شرکت‌های جدید فراهم می‌کند، بلکه نحوه نظارت و حکمرانی بر عملکرد شرکت‌ها را نیز مشخص می‌سازد. در آلمان، فرآیند صدور مجوز توسط نهاد نظارتی بافین با شفافیت و سرعت بالا انجام می‌شود، درحالی‌که در ایران، این فرآیند با مشکلاتی همچون پیچیدگی، زمان‌بر بودن و نبود معیارهای شفاف مواجه است. این بخش به بررسی ساختار و فرآیندهای صدور مجوز در صنعت لیزینگ در دو کشور پرداخته و مقایسه‌ای تطبیقی ارائه می‌دهد.

۱.۵ ساختار و فرآیند صدور مجوز در آلمان

۱.۱.۵ مسئولیت بافین در صدور مجوز

در آلمان، صدور مجوز برای شرکت‌های لیزینگ بر عهده اداره نظارت بر امور مالی فدرال (بافین) است. بافین به‌عنوان نهاد اصلی نظارت بر صنعت مالی، وظیفه بررسی و تأیید درخواست‌های مجوز را بر عهده دارد. این نهاد با همکاری بانک مرکزی آلمان، فرآیند صدور مجوز را با دقت و شفافیت انجام می‌دهد. [۹]

۲.۱.۵ معیارهای صدور مجوز

برای دریافت مجوز فعالیت، شرکت‌های لیزینگ در آلمان باید معیارهای زیر را رعایت کنند:

۱. سرمایه اولیه: حداقل سرمایه موردنیاز بر اساس نوع فعالیت مشخص می‌شود. برای شرکت‌های خدمات مالی، حداقل سرمایه ۱۲۵ هزار یورو است. [۱۰]

۲. طرح کسب و کار: شرکت متقاضی باید یک طرح کسب و کار جامع ارائه دهد که شامل اطلاعاتی درباره نوع فعالیت، ساختار سازمانی و سیستم مدیریت ریسک باشد. [۱۱]

۳. صلاحیت مدیران: مدیران اجرایی شرکت باید دانش و تجربه کافی در زمینه فعالیت‌های مالی و مدیریت داشته باشند. صلاحیت آن‌ها توسط بافین ارزیابی می‌شود. [۹]

۴. مدیریت ریسک: شرکت باید سیستم‌های مدیریت ریسک مناسبی برای شناسایی و کنترل انواع ریسک‌های مرتبط با فعالیت‌های خود ارائه دهد.

۳.۱.۵ فرآیند صدور مجوز

فرآیند صدور مجوز در آلمان شامل مراحل زیر است:

۱. ثبت درخواست: شرکت متقاضی باید درخواست رسمی خود را به بافین ارائه دهد.

۲. بررسی مدارک: بافین مدارک ارائه‌شده را بررسی کرده و در صورت نیاز، اطلاعات تکمیلی درخواست می‌کند.

۳. ارزیابی صلاحیت: صلاحیت مدیران، کفایت سرمایه و شفافیت طرح کسب و کار ارزیابی می‌شود.

۴. صدور مجوز: در صورت تأیید، مجوز فعالیت صادر می‌شود و شرکت می‌تواند فعالیت خود را آغاز کند. [۹]

۲.۵ ساختار و فرآیند صدور مجوز در ایران

۱.۲.۵ مسئولیت بانک مرکزی

در ایران، صدور مجوز برای شرکت‌های لیزینگ بر عهده بانک مرکزی است. بانک مرکزی به‌عنوان نهاد نظارتی، مسئولیت ارزیابی و تأیید درخواست‌های مجوز را بر عهده دارد. باین‌حال، نبود یک نهاد نظارتی مستقل و تخصصی، یکی از نقاط ضعف فرآیند صدور مجوز در ایران محسوب می‌شود. [۱]

۲.۲.۵ معیارهای صدور مجوز

معیارهایی که شرکت‌های لیزینگ در ایران برای دریافت مجوز باید رعایت کنند، شامل موارد زیر است:

۱. سرمایه اولیه: حداقل سرمایه موردنیاز برای تأسیس شرکت‌های لیزینگ توسط بانک مرکزی تعیین می‌شود، اما این مقدار نسبت به معیارهای بین‌المللی پایین‌تر است. [۲]

۲. طرح کسب‌وکار: شرکت متقاضی باید یک طرح کسب‌وکار ارائه دهد، اما الزامات آن به اندازه آلمان شفاف و جامع نیست.

۳. صلاحیت مدیران: ارزیابی صلاحیت مدیران اجرایی به صورت محدود انجام می‌شود و معیارهای مشخصی برای بررسی آن وجود ندارد.

۳.۲.۵ مشکلات در فرآیند صدور مجوز

فرآیند صدور مجوز در ایران با مشکلات متعددی مواجه است:

- طولانی بودن زمان بررسی: فرآیند صدور مجوز ممکن است ماه‌ها یا حتی سال‌ها به طول انجامد.
- بروکراسی پیچیده: شرکت‌های متقاضی باید مدارک متعددی ارائه دهند که اغلب باعث تأخیر در صدور مجوز می‌شود.
- عدم شفافیت: معیارها و فرآیندهای صدور مجوز به صورت شفاف تعریف نشده‌اند، که باعث سردرگمی شرکت‌های متقاضی می‌شود. [۱]

جدول ۴. مقایسه تطبیقی فرآیندهای صدور مجوز در ایران و آلمان

شاخص	ایران	آلمان
نهاد مسئول	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	بافین (BaFin)
حداقل سرمایه اولیه	تعریف مشخص اما پایین‌تر از استانداردهای بین‌المللی	حداقل ۱۲۵ هزار یورو برای شرکت‌های خدمات مالی
الزامات طرح کسب‌وکار	محدود و غیرشفاف	جامع و شفاف
ارزیابی صلاحیت مدیران	محدود و بدون معیارهای مشخص	دقیق و مبتنی بر معیارهای مشخص
زمان صدور مجوز	طولانی و زمان‌بر	سریع و کارآمد
مدت زمان مجوز	مدت‌دار و محدود	مستمر و دائمی

۳.۵ تأثیر فرآیند صدور مجوز بر توسعه صنعت لیزینگ

۱.۳.۵ مطالعه موردی: آلمان

در آلمان، فرآیند شفاف و کارآمد صدور مجوز، باعث شده است که شرکت‌های لیزینگ به راحتی وارد بازار شوند و فعالیت‌های خود را آغاز کنند. این امر به رشد پایدار و رقابت سالم در این صنعت کمک کرده است. همچنین فعالیت شرکت‌های لیزینگ مستمر و دائمی می‌باشد.

۲.۳.۵ مطالعه موردی: ایران

در ایران، فرآیند پیچیده و زمان‌بر صدور مجوز، مانعی جدی برای ورود شرکت‌های جدید به بازار محسوب می‌شود. این موضوع باعث کاهش رقابت در صنعت لیزینگ و محدود شدن خدمات این شرکت‌ها شده است. در ایران، مجوز فعالیت لیزینگ شرکت‌ها به صورت مدت‌دار و محدود می‌باشد و تمدید آن در بروکراسی اداری گرفتار می‌شود، در نتیجه شرکت‌های لیزینگ از قدرت مناسب برای فعالیت تجاری مشابه بانک‌ها برخوردار نیستند.

۳.۳.۵ راهکارهای پیشنهادی برای بهبود فرآیند صدور مجوز در ایران

۱. ایجاد نهاد نظارتی مستقل: تأسیس نهادی مشابه بافین در ایران می‌تواند به بهبود شفافیت و کارآمدی فرآیند صدور مجوز کمک کند.

۲. شفاف‌سازی معیارها: تدوین معیارهای مشخص و شفاف برای صدور مجوز، می‌تواند به کاهش سردرگمی شرکت‌های متقاضی کمک کند.

۳. کاهش بروکراسی: ساده‌سازی فرآیندهای اداری و کاهش مدارک موردنیاز، می‌تواند به تسریع فرآیند صدور مجوز کمک کند.

۴. استانداردسازی ارزیابی صلاحیت: تعریف معیارهای دقیق برای ارزیابی صلاحیت مدیران و طرح کسب‌وکار، می‌تواند به بهبود کیفیت شرکت‌های لیزینگ کمک کند.

فرآیند صدور مجوز یکی از عوامل کلیدی در توسعه صنعت لیزینگ است. تجربه آلمان نشان می‌دهد که شفافیت و کارآمدی این فرآیند می‌تواند به رشد پایدار و رقابت سالم در این صنعت کمک کند. در مقابل، ایران به دلیل مشکلاتی مانند بروکراسی پیچیده و نبود معیارهای شفاف، نتوانسته است از پتانسیل‌های این صنعت به‌طور کامل بهره‌برداری کند. اصلاح فرآیندهای صدور مجوز و الگوبرداری از مدل موفق آلمان، می‌تواند به تسریع توسعه صنعت لیزینگ در ایران کمک کند.

۶. شفافیت مالی و مدیریت ریسک در صنعت لیزینگ: مقایسه ایران و آلمان

شفافیت مالی و مدیریت ریسک، دو عامل حیاتی در پایداری و موفقیت هر صنعت مالی هستند. در صنعت لیزینگ نیز، شفافیت در گزارش‌دهی مالی و اجرای سیستم‌های مدیریت ریسک مؤثر، نقشی کلیدی در جلب اعتماد عمومی، جذب سرمایه‌گذاران و پیشگیری از بحران‌های مالی ایفا می‌کنند. در آلمان، اجرای استانداردهای بین‌المللی مالی و تعهد به مدیریت ریسک، این صنعت را به یکی از موفق‌ترین مدل‌های جهانی تبدیل کرده است. در مقابل، ایران با چالش‌هایی همچون عدم رعایت استانداردهای مالی بین‌المللی و نبود چارچوب‌های مدیریت ریسک کارآمد روبه‌رو است. این بخش به مقایسه تطبیقی شفافیت مالی و مدیریت ریسک در صنعت لیزینگ ایران و آلمان می‌پردازد.

۱.۶ شفافیت مالی در صنعت لیزینگ آلمان

۱.۱.۶ استانداردهای گزارشگری مالی

شرکت‌های لیزینگ در آلمان ملزم به رعایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، از جمله IFRS 16 هستند. این استانداردها به‌طور خاص برای صنعت لیزینگ طراحی شده و هدف آن‌ها ارائه اطلاعات دقیق و شفاف درباره وضعیت مالی شرکت‌ها به سرمایه‌گذاران، نهادهای نظارتی و سایر ذی‌نفعان است. [۱۲]

۲.۱.۶ ویژگی‌های کلیدی استانداردهای گزارشگری مالی در آلمان:

۱. شفافیت در دارایی‌ها و بدهی‌ها: تمامی قراردادهای لیزینگ باید در ترازنامه شرکت ثبت و افشا شوند.
۲. گزارش‌دهی جامع: اطلاعاتی مانند درآمدها، هزینه‌ها، سودآوری و نسبت‌های مالی به تفصیل گزارش می‌شوند.
۳. پایش مستمر: شرکت‌ها موظف‌اند تا به‌صورت سالانه و مداوم، گزارش‌های مالی خود را به نهادهای نظارتی ارائه دهند. [۹]

۳.۱.۶ نقش بافین در اطمینان از شفافیت مالی

بافین به‌عنوان نهاد نظارتی اصلی در آلمان، نقش مهمی در تضمین شفافیت مالی شرکت‌های لیزینگ ایفا می‌کند. این نهاد از ابزارهایی مانند بازرسی‌های دوره‌ای، تحلیل داده‌های مالی و ارزیابی سیستم‌های حسابداری شرکت‌ها برای نظارت بر عملکرد آن‌ها استفاده می‌کند. [۹]

۲.۶ شفافیت مالی در صنعت لیزینگ ایران

۱.۲.۶ نبود الزامات استاندارد بین‌المللی

در ایران، شرکت‌های لیزینگ ملزم به رعایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی نیستند. بسیاری از این

شرکت‌ها از سیستم‌های حسابداری سنتی استفاده کرده و اطلاعات مالی خود را به صورت محدود و غیرشفاف ارائه می‌دهند.

۲.۲.۶ مشکلات موجود در شفافیت مالی:

۱. نبود استانداردهای جامع: استانداردهای حسابداری مورد استفاده در ایران برای صنعت لیزینگ طراحی نشده‌اند و به همین دلیل، توانایی ارائه اطلاعات دقیق درباره وضعیت مالی شرکت‌ها را ندارند.
۲. گزارش‌دهی محدود: بسیاری از شرکت‌های لیزینگ تنها اطلاعات حداقلی را به نهادهای نظارتی ارائه می‌دهند.
۳. نبود نظارت کافی: بانک مرکزی به‌عنوان نهاد نظارتی، ابزارهای کارآمدی برای ارزیابی و نظارت بر شفافیت مالی شرکت‌های لیزینگ در اختیار ندارد. [۱]

۳.۶ مدیریت ریسک در صنعت لیزینگ آلمان

۱.۳.۶ تمرکز بر مدیریت ریسک

در آلمان، شرکت‌های لیزینگ موظف به اجرای سیستم‌های مدیریت ریسک جامع هستند. این سیستم‌ها شامل شناسایی، ارزیابی و کنترل ریسک‌های مرتبط با فعالیت‌های لیزینگ می‌شود. [۹]

۲.۳.۶ انواع ریسک‌های شناسایی شده در صنعت لیزینگ آلمان:

۱. ریسک اعتباری: ریسک ناشی از عدم بازپرداخت اقساط توسط مشتریان.
۲. ریسک عملیاتی: ریسک‌های مرتبط با نقص در سیستم‌ها، فرآیندها یا خطای انسانی.
۳. ریسک نقدینگی: ریسک ناشی از ناتوانی شرکت در تأمین نقدینگی کافی برای انجام تعهدات مالی.
۴. ریسک بازار: ریسک ناشی از تغییرات در نرخ بهره یا ارزش دارایی‌های لیزینگ. [۹]

۳.۳.۶ ابزارهای مدیریت ریسک

شرکت‌های لیزینگ در آلمان از ابزارهای پیشرفته‌ای برای مدیریت ریسک استفاده می‌کنند، از جمله:

- مدل‌سازی مالی: برای پیش‌بینی ریسک‌های احتمالی و ارزیابی تأثیر آن‌ها بر عملکرد شرکت.
- تنوع‌بخشی پرتفوی: کاهش ریسک از طریق سرمایه‌گذاری در دارایی‌ها و قراردادهای متنوع.

– بیمه: استفاده از بیمه برای کاهش تأثیر ریسک‌های عملیاتی و اعتباری. [۱۰]

۴.۶ مدیریت ریسک در صنعت لیزینگ ایران

۱.۴.۶ نبود چارچوب‌های مدیریت ریسک

در ایران، بسیاری از شرکت‌های لیزینگ فاقد سیستم‌های مدیریت ریسک جامع هستند. این شرکت‌ها معمولاً به‌صورت واکنشی با ریسک‌ها برخورد کرده و برنامه‌ای برای پیشگیری یا کاهش تأثیر آن‌ها ندارند. [۳]

۲.۴.۶ مشکلات موجود در مدیریت ریسک:

۱. نبود ابزارهای پیشرفته: شرکت‌های لیزینگ در ایران از ابزارهای سنتی و ناکارآمد برای مدیریت ریسک استفاده می‌کنند.

۲. تمرکز بر ریسک اعتباری: اکثر شرکت‌ها تنها بر ریسک اعتباری تمرکز دارند و سایر ریسک‌ها مانند ریسک نقدینگی و عملیاتی را نادیده می‌گیرند.

۳. نبود نظارت کافی: نهادهای نظارتی در ایران ابزارهای لازم برای ارزیابی و نظارت بر مدیریت ریسک در شرکت‌های لیزینگ را ندارند. [۱]

جدول ۵. مقایسه تطبیقی شفافیت مالی و مدیریت ریسک در ایران و آلمان

شاخص	ایران	آلمان
شفافیت مالی	عدم الزام به رعایت استانداردهای بین‌المللی	الزام به رعایت استانداردهای IFRS16
گزارش‌دهی مالی	محدود و غیرشفاف	جامع و شفاف
مدیریت ریسک	فاقد سیستم‌های جامع و پیشرفته	سیستم‌های جامع و ابزارهای پیشرفته
نظارت بر شفافیت و ریسک	نظارت ناکافی و پراکنده	نظارت دقیق توسط بافین

۳.۴.۶ راهکارهای پیشنهادی برای ایران

۱. اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی: الزام شرکت‌های لیزینگ به رعایت استانداردهای IFRS16 می‌تواند به بهبود شفافیت مالی کمک کند.

۲. تدوین چارچوب‌های مدیریت ریسک: ایجاد دستورالعمل‌های مشخص برای مدیریت ریسک در شرکت‌های لیزینگ ضروری است.

۳. آموزش مدیران: برگزاری دوره‌های آموزشی برای مدیران شرکت‌های لیزینگ درباره شفافیت مالی و مدیریت ریسک.

۴. تقویت نظارت: افزایش توانمندی‌های نهادهای نظارتی برای ارزیابی و نظارت بر شفافیت مالی و مدیریت ریسک.

۵. فعال‌سازی نهاد صنفی مشابه مافین: فعال‌سازی نهاد صنفی مشابه به مافین در آلمان و همچنین نامحدود کردن زمان اعتبار مجوز فعالیت

شفافیت مالی و مدیریت ریسک، دو ستون اساسی در توسعه پایدار صنعت لیزینگ هستند. آلمان با اجرای استانداردهای بین‌المللی و سیستم‌های جامع مدیریت ریسک، به الگویی موفق در این زمینه تبدیل شده است. در مقابل، ایران به دلیل نبود استانداردهای مالی و چارچوب‌های مدیریت ریسک، نتوانسته است از پتانسیل‌های این صنعت به خوبی بهره‌برداری کند. اصلاحات در این حوزه می‌تواند به توسعه صنعت لیزینگ در ایران و افزایش اعتماد عمومی به این صنعت کمک کند.

۷. تأثیر سیاست‌های اقتصادی بر صنعت لیزینگ: بررسی مدل آلمان و ایران

سیاست‌های اقتصادی دولت‌ها، تأثیر شگرفی بر توسعه و پایداری صنایع مختلف دارند. صنعت لیزینگ، به عنوان یکی از ابزارهای مهم تأمین مالی، تحت تأثیر مستقیم سیاست‌های پولی، مالی، و تجاری کشورها قرار دارد. آلمان، به دلیل اتخاذ سیاست‌های اقتصادی پایدار و حمایتی، توانسته است صنعت لیزینگ خود را به یکی از موفق‌ترین مدل‌های جهانی تبدیل کند. در مقابل، ایران با چالش‌های ناشی از سیاست‌های اقتصادی ناپایدار و محدودیت‌های ساختاری مواجه است. این بخش به بررسی تأثیر سیاست‌های اقتصادی بر صنعت لیزینگ در دو کشور ایران و آلمان پرداخته و راهکارهایی برای بهبود وضعیت در ایران ارائه می‌دهد.

۱.۷ سیاست‌های اقتصادی و صنعت لیزینگ در آلمان

آلمان با اتخاذ سیاست‌های اقتصادی پایدار و هدفمند، بستری مناسب برای رشد صنعت لیزینگ ایجاد کرده است. این کشور با ارائه تسهیلات مالیاتی، حمایت از سرمایه‌گذاری‌های نوآورانه و تنظیم‌گری دقیق، توانسته است نقش لیزینگ را در اقتصاد خود تقویت کند. سیاست‌های پولی بانک مرکزی آلمان با حفظ ثبات نرخ بهره، شرایطی مناسب برای تأمین مالی از طریق لیزینگ فراهم کرده است. همچنین، سیاست‌های مالی این کشور با ارائه معافیت‌های مالیاتی به شرکت‌های لیزینگ، هزینه‌های عملیاتی آن‌ها را کاهش داده و رقابت‌پذیری آن‌ها را افزایش داده است.

افزون بر این، سیاست‌های تجاری آلمان با حمایت از صادرات محصولات لیزینگ‌شده، به رشد این صنعت در بازارهای بین‌المللی کمک کرده است. شرکت‌های لیزینگ آلمانی با بهره‌گیری از این سیاست‌ها، توانسته‌اند در بازارهای جهانی جایگاه ویژه‌ای پیدا کنند. دولت آلمان همچنین با سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های دیجیتال و تشویق شرکت‌های لیزینگ به استفاده از فناوری‌های نوین، زمینه را برای نوآوری و رشد پایدار در این صنعت فراهم کرده است.

۲.۷ سیاست‌های اقتصادی و صنعت لیزینگ در ایران

در ایران، سیاست‌های اقتصادی ناپایدار و محدودیت‌های ساختاری، تأثیر منفی بر رشد صنعت لیزینگ داشته‌اند. سیاست‌های پولی بانک مرکزی ایران، به‌ویژه نوسانات نرخ بهره و محدودیت‌های تأمین مالی، شرایط نامطلوبی برای شرکت‌های لیزینگ ایجاد کرده است. نرخ‌های بهره بالا و عدم دسترسی آسان به منابع مالی، هزینه‌های تأمین مالی شرکت‌های لیزینگ را افزایش داده و توان رقابتی آن‌ها را کاهش داده است.

افزون بر این، سیاست‌های مالیاتی در ایران نه تنها حمایتی نیستند، بلکه بار مالیاتی سنگینی را بر دوش شرکت‌های لیزینگ می‌گذارند. عدم ارائه معافیت‌های مالیاتی و وجود ابهام در قوانین مالیاتی مرتبط با لیزینگ، باعث افزایش هزینه‌های عملیاتی این شرکت‌ها شده است. همچنین، سیاست‌های تجاری ایران به دلیل نبود حمایت کافی از صادرات محصولات لیزینگ‌شده، فرصت‌های رشد در بازارهای بین‌المللی را محدود کرده است.

دولت ایران نیز در زمینه سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های دیجیتال و فناوری‌های نوین، اقدامات کافی انجام نداده است. این موضوع باعث شده است که شرکت‌های لیزینگ ایرانی نتوانند از فناوری‌های پیشرفته برای بهبود خدمات و کاهش هزینه‌ها استفاده کنند. همچنین، نبود قوانین و مقررات شفاف در حوزه فناوری، مانع از ورود شرکت‌های لیزینگ به حوزه‌های جدید مانند لیزینگ فناوری اطلاعات و انرژی شده است.

۳.۷ مقایسه سیاست‌های اقتصادی در ایران و آلمان

در آلمان، سیاست‌های اقتصادی با هدف حمایت از صنعت لیزینگ طراحی شده‌اند. این کشور با ارائه تسهیلات مالیاتی، حفظ ثبات نرخ بهره، و حمایت از نوآوری، شرایطی مناسب برای رشد این صنعت فراهم کرده است. در مقابل، ایران به دلیل وجود سیاست‌های ناپایدار و نبود حمایت‌های مالی و مالیاتی، نتوانسته است از پتانسیل‌های صنعت لیزینگ به‌طور کامل بهره‌برداری کند. همچنین، آلمان با سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های دیجیتال و تشویق به استفاده از فناوری‌های نوین، صنعت لیزینگ خود را به یکی از پیشروترین مدل‌های جهانی تبدیل کرده است، درحالی‌که ایران در این زمینه با چالش‌های جدی مواجه است.

۴.۷ تأثیر سیاست‌های اقتصادی بر عملکرد صنعت لیزینگ

مطالعه موردی آلمان نشان می‌دهد که سیاست‌های اقتصادی پایدار و حمایتی، نقش مهمی در رشد و توسعه صنعت لیزینگ دارند. این سیاست‌ها باعث افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران، کاهش هزینه‌های عملیاتی و بهبود کیفیت خدمات شده‌اند. در مقابل، در ایران، سیاست‌های اقتصادی نامناسب و محدودیت‌های ساختاری باعث کاهش توان رقابتی شرکت‌های لیزینگ، افزایش هزینه‌ها و کاهش رضایت مشتریان شده‌اند.

۵.۷ راهکارهای پیشنهادی برای ایران

برای بهبود وضعیت صنعت لیزینگ در ایران، انجام اصلاحات زیر ضروری است:

۱. ثبات نرخ بهره: بانک مرکزی ایران باید با حفظ ثبات نرخ بهره، شرایطی مناسب برای تأمین مالی از طریق لیزینگ فراهم کند.

۲. اصلاح سیاست‌های مالیاتی: دولت باید معافیت‌های مالیاتی برای شرکت‌های لیزینگ ارائه دهد و قوانین مالیاتی مرتبط با این صنعت را شفاف‌سازی کند.

۳. حمایت از صادرات: سیاست‌های تجاری باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که از صادرات محصولات لیزینگ‌شده حمایت کنند و فرصت‌های رشد در بازارهای بین‌المللی را افزایش دهند.

۴. سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های دیجیتال: دولت باید سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های دیجیتال و فناوری‌های نوین را افزایش دهد و شرکت‌های لیزینگ را به استفاده از این فناوری‌ها تشویق کند.

۵. تدوین قوانین شفاف: قوانین و مقررات مرتبط با لیزینگ باید شفاف‌سازی شوند تا شرکت‌های لیزینگ بتوانند به حوزه‌های جدید و نوآورانه وارد شوند.

سیاست‌های اقتصادی دولت‌ها تأثیر مستقیمی بر رشد و توسعه صنعت لیزینگ دارند. تجربه آلمان نشان می‌دهد که سیاست‌های پایدار و حمایتی می‌توانند به رشد پایدار، بهبود کیفیت خدمات و افزایش توان رقابتی شرکت‌های لیزینگ منجر شوند. در مقابل، ایران به دلیل سیاست‌های ناپایدار و محدودیت‌های ساختاری، نتوانسته است از پتانسیل‌های این صنعت به‌طور کامل بهره‌برداری کند. با اجرای اصلاحات پیشنهادی، ایران می‌تواند شرایطی مناسب برای رشد و توسعه صنعت لیزینگ فراهم کرده و نقش این صنعت را در اقتصاد کشور تقویت کند.

۸. تأثیر قوانین و مقررات بر توسعه صنعت لیزینگ: مقایسه ایران و آلمان

قوانین و مقررات، ستون فقرات هر صنعتی را تشکیل می‌دهند و چارچوبی برای فعالیت‌ها، نظارت‌ها و روابط میان ذینفعان فراهم می‌کنند. در صنعت لیزینگ، وجود قوانین شفاف و کارآمد، نه تنها به بهبود عملکرد شرکت‌ها کمک

می‌کند، بلکه اعتماد عمومی را نیز افزایش می‌دهد. آلمان با تنظیم یک چارچوب قانونی دقیق و جامع، به یکی از پیشروترین کشورها در صنعت لیزینگ تبدیل شده است در مقابل، ایران با چالش‌هایی مانند نبود قوانین جامع و مشکلات نظارتی، نتوانسته است از ظرفیت‌های این صنعت به‌طور کامل بهره‌برداری کند. این بخش به بررسی تأثیر قوانین و مقررات بر توسعه صنعت لیزینگ در دو کشور پرداخته و راهکارهایی برای بهبود وضعیت در ایران پیشنهاد می‌دهد.

۱.۸ قوانین و مقررات صنعت لیزینگ در آلمان

آلمان با تدوین یک چارچوب قانونی شفاف و جامع، بستر مناسبی برای رشد صنعت لیزینگ فراهم کرده است. قوانین مرتبط با این صنعت توسط نهادهایی مانند بافین و انجمن لیزینگ آلمان (BDL) تنظیم و نظارت می‌شوند. این قوانین شامل مواردی همچون شرایط تأسیس شرکت‌های لیزینگ، شفافیت مالی، مدیریت ریسک، و مقررات مربوط به حقوق مشتریان است. [۹]

قوانین آلمانی به‌ویژه بر شفافیت و انضباط مالی تأکید دارند. تمامی شرکت‌های لیزینگ موظف به ارائه گزارش‌های مالی دقیق و شفاف به نهادهای نظارتی هستند. همچنین، مقرراتی برای مدیریت ریسک و جلوگیری از تقلب در قراردادهای لیزینگ تدوین شده است. این چارچوب قانونی باعث شده است که شرکت‌های لیزینگ آلمانی بتوانند با اطمینان بیشتری در بازار فعالیت کنند و مشتریان نیز اعتماد بیشتری به این صنعت داشته باشند.

یکی دیگر از ویژگی‌های قوانین آلمان، حمایت از حقوق مشتریان است. قوانین این کشور تضمین می‌کنند که مشتریان شرکت‌های لیزینگ از خدمات باکیفیت برخوردار باشند و در صورت بروز اختلاف، بتوانند به نهادهای نظارتی مراجعه کنند. [۱۰] این رویکرد باعث افزایش رضایت مشتریان و تقویت اعتماد عمومی به صنعت لیزینگ شده است.

۲.۸ قوانین و مقررات صنعت لیزینگ در ایران

در ایران، قوانین و مقررات مرتبط با صنعت لیزینگ به اندازه آلمان جامع و شفاف نیستند. بسیاری از قوانین موجود، قدیمی بوده و با شرایط فعلی بازار و نیازهای مشتریان همخوانی ندارند (۴-۸). این مسئله باعث شده است که شرکت‌های لیزینگ با مشکلاتی مانند نبود استانداردهای مشخص، نبود شفافیت در گزارش‌دهی مالی، و چالش‌های نظارتی مواجه شوند.

یکی از مشکلات اصلی قوانین لیزینگ در ایران، نبود چارچوب مشخص برای تأسیس و فعالیت شرکت‌های لیزینگ است. بسیاری از شرکت‌ها بدون داشتن استانداردهای لازم وارد بازار می‌شوند و این موضوع به کاهش کیفیت خدمات و افزایش تخلفات منجر شده است. [۱] علاوه بر این، نظارت بر عملکرد شرکت‌های لیزینگ نیز به صورت پراکنده و ناکافی انجام می‌شود. [۱۰]

در زمینه حقوق مشتریان، قوانین ایران هنوز به‌طور کامل توسعه نیافته‌اند. بسیاری از مشتریان شرکت‌های لیزینگ از حمایت قانونی کافی برخوردار نیستند و در صورت بروز اختلاف، نمی‌دانند چگونه باید از حقوق خود دفاع کنند این مسئله باعث کاهش اعتماد عمومی به صنعت لیزینگ در ایران شده است.

۳.۸ تأثیر قوانین و مقررات بر عملکرد صنعت لیزینگ

در آلمان، قوانین شفاف و جامع به توسعه پایدار صنعت لیزینگ کمک کرده‌اند. شرکت‌های لیزینگ آلمانی با رعایت این قوانین، توانسته‌اند خدمات با کیفیتی به مشتریان ارائه دهند و اعتماد عمومی را جلب کنند [۱۰] در مقابل، در ایران، نبود قوانین جامع و مشکلات نظارتی باعث شده است که صنعت لیزینگ نتواند به‌طور کامل رشد کند و مشتریان نیز اعتماد کافی به این صنعت نداشته باشند. [۱]

۴.۸ راهکارهای پیشنهادی برای بهبود قوانین و مقررات در ایران

برای بهبود وضعیت صنعت لیزینگ در ایران، اقدامات زیر پیشنهاد می‌شود:

۱. تدوین قوانین جامع و به‌روز: دولت و نهادهای نظارتی باید قوانین جامع و مدونی برای صنعت لیزینگ تدوین کنند که با شرایط فعلی بازار و نیازهای مشتریان همخوانی داشته باشد.
۲. افزایش شفافیت مالی: شرکت‌های لیزینگ باید موظف شوند که گزارش‌های مالی دقیق و شفاف ارائه دهند. این اقدام باعث افزایش اعتماد عمومی و کاهش تخلفات خواهد شد. [۱]
۳. ایجاد نهاد نظارتی مستقل: تأسیس یک نهاد نظارتی مستقل و تخصصی برای نظارت بر عملکرد شرکت‌های لیزینگ می‌تواند به بهبود کیفیت خدمات و کاهش تخلفات کمک کند. [۶]
۴. حمایت از حقوق مشتریان: قوانین و مقررات باید به‌گونه‌ای تدوین شوند که حقوق مشتریان شرکت‌های لیزینگ تضمین شود و آن‌ها بتوانند در صورت بروز اختلاف، به‌راحتی از حقوق خود دفاع کنند.
۵. آموزش حقوقی: دولت و نهادهای مرتبط باید برنامه‌های آموزشی برای آشنایی شرکت‌ها و مشتریان با قوانین و مقررات صنعت لیزینگ ارائه دهند.

۶. الگوبرداری از مدل‌های موفق: ایران می‌تواند با مطالعه و الگوبرداری از تجربیات کشورهای موفق مانند آلمان، قوانین و مقررات کارآمدتری برای صنعت لیزینگ تدوین کند.

قوانین و مقررات، نقشی حیاتی در توسعه و پایداری صنعت لیزینگ ایفا می‌کنند. تجربه آلمان نشان می‌دهد که قوانین شفاف و جامع می‌تواند به رشد پایدار این صنعت کمک کرده و اعتماد عمومی را افزایش دهند (۸-۱) در مقابل، ایران به دلیل نبود قوانین جامع و مشکلات نظارتی، نتوانسته است از پتانسیل‌های صنعت لیزینگ به‌طور کامل

بهره‌برداری کند با اجرای راهکارهای پیشنهادی، ایران می‌تواند چارچوب قانونی مؤثرتری برای صنعت لیزینگ تدوین کرده و زمینه را برای رشد و توسعه این صنعت فراهم کند.

۹. بررسی تأثیر محیط کسب‌وکار بر رشد صنعت لیزینگ: مطالعه تطبیقی ایران و آلمان

محیط کسب‌وکار، به‌عنوان بستری که شرکت‌ها در آن فعالیت می‌کنند، تأثیر مستقیمی بر رشد و توسعه صنایع مختلف دارد. صنعت لیزینگ نیز از این قاعده مستثنی نیست. در آلمان، محیط کسب‌وکار با ثبات اقتصادی، زیرساخت‌های پیشرفته، و حمایت‌های دولتی، شرایط ایده‌آلی برای رشد این صنعت فراهم کرده است [۱۰]. در مقابل، ایران با چالش‌هایی مانند عدم ثبات اقتصادی، کمبود زیرساخت‌های لازم، و نبود حمایت‌های کافی مواجه است که رشد صنعت لیزینگ را محدود کرده‌اند این بخش به بررسی تأثیر محیط کسب‌وکار بر رشد صنعت لیزینگ در ایران و آلمان و ارائه راهکارهایی برای بهبود وضعیت در ایران اختصاص دارد.

۱.۹ محیط کسب‌وکار در آلمان و تأثیر آن بر صنعت لیزینگ

در آلمان، محیط کسب‌وکار با ویژگی‌هایی مانند ثبات اقتصادی، قوانین شفاف، دسترسی آسان به منابع مالی، و حمایت‌های دولتی مشخص می‌شود. این ویژگی‌ها تأثیر بسزایی در رشد صنعت لیزینگ داشته‌اند. ثبات اقتصادی آلمان، که ناشی از سیاست‌های پولی و مالی پایدار است، باعث شده است که شرکت‌های لیزینگ بتوانند برنامه‌ریزی‌های بلندمدت انجام دهند و مشتریان نیز با اطمینان بیشتری از خدمات لیزینگ استفاده کنند. [۹]

زیرساخت‌های پیشرفته آلمان، به‌ویژه در حوزه فناوری و ارتباطات، امکان نوآوری و بهبود خدمات در صنعت لیزینگ را فراهم کرده است. بسیاری از شرکت‌های لیزینگ آلمانی از فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی و بلاک‌چین برای ارائه خدمات بهتر و افزایش کارایی استفاده می‌کنند [۱۰]. همچنین، دولت آلمان با ارائه تسهیلات مالی و مشوق‌های مالیاتی به شرکت‌های لیزینگ، نقش مهمی در حمایت از این صنعت ایفا کرده است.

یکی دیگر از ویژگی‌های محیط کسب‌وکار آلمان، دسترسی آسان به منابع مالی است. بانک‌ها و مؤسسات مالی آلمانی به‌طور فعال با شرکت‌های لیزینگ همکاری می‌کنند و این همکاری‌ها به تأمین مالی پروژه‌های بزرگ و توسعه خدمات لیزینگ کمک کرده است.

۲.۹ محیط کسب‌وکار در ایران و تأثیر آن بر صنعت لیزینگ

در ایران، محیط کسب‌وکار با چالش‌های متعددی روبه‌رو است که تأثیر منفی بر رشد صنعت لیزینگ داشته‌اند. یکی از مشکلات اصلی، عدم ثبات اقتصادی است. نوسانات نرخ ارز، تورم بالا، و تغییرات ناگهانی در سیاست‌های اقتصادی، برنامه‌ریزی بلندمدت را برای شرکت‌های لیزینگ دشوار می‌کند. [۱]

زیرساخت‌های ناکافی، به‌ویژه در حوزه فناوری و ارتباطات، یکی دیگر از موانع رشد صنعت لیزینگ در ایران است. بسیاری از شرکت‌های لیزینگ ایرانی نتوانسته‌اند از فناوری‌های نوین برای بهبود خدمات خود استفاده کنند. این مسئله باعث شده است که کارایی و کیفیت خدمات در این صنعت کاهش یابد. علاوه بر این، نبود حمایت‌های دولتی و دسترسی محدود به منابع مالی، مشکلات بیشتری برای شرکت‌های لیزینگ ایجاد کرده است. بانک‌ها و مؤسسات مالی ایرانی به‌ندرت با شرکت‌های لیزینگ همکاری می‌کنند و این موضوع تأمین مالی پروژه‌های بزرگ را برای این شرکت‌ها دشوار کرده است.

۳.۹ مقایسه تطبیقی محیط کسب‌وکار در ایران و آلمان

محیط کسب‌وکار در آلمان با ثبات اقتصادی، زیرساخت‌های پیشرفته، و حمایت‌های دولتی مشخص می‌شود. در مقابل، محیط کسب‌وکار در ایران با عدم ثبات اقتصادی، زیرساخت‌های ناکافی، و نبود حمایت‌های کافی مواجه است. این تفاوت‌ها نقش مهمی در عملکرد صنعت لیزینگ در دو کشور داشته‌اند. در آلمان، صنعت لیزینگ به‌طور پایدار رشد کرده و به یکی از بخش‌های کلیدی اقتصاد تبدیل شده است، در حالی که در ایران، این صنعت هنوز نتوانسته است جایگاه خود را پیدا کند.

۴.۹ تأثیر محیط کسب‌وکار بر عملکرد صنعت لیزینگ

مطالعه موردی آلمان نشان می‌دهد که محیط کسب‌وکار پایدار و حمایت‌های دولتی، نقش مهمی در رشد و توسعه صنعت لیزینگ دارند. در این کشور، شرکت‌های لیزینگ توانسته‌اند با استفاده از فناوری‌های نوین و دسترسی به منابع مالی، خدمات باکیفیت‌تری ارائه دهند و اعتماد عمومی را جلب کنند [۱۰]. در مقابل، در ایران، مشکلات محیط کسب‌وکار باعث کاهش توان رقابتی شرکت‌های لیزینگ و کند شدن روند رشد این صنعت شده‌اند.

۵.۹ راهکارهای پیشنهادی برای بهبود محیط کسب‌وکار در ایران

۱. ایجاد ثبات اقتصادی: دولت باید با اتخاذ سیاست‌های پایدار، ثبات اقتصادی را در کشور افزایش دهد. این اقدام می‌تواند به شرکت‌های لیزینگ کمک کند تا برنامه‌ریزی‌های بلندمدت انجام دهند.
۲. سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها: دولت و بخش خصوصی باید در توسعه زیرساخت‌های فناوری و ارتباطات سرمایه‌گذاری کنند تا شرکت‌های لیزینگ بتوانند از فناوری‌های نوین بهره‌برداری کنند.
۳. تشویق همکاری‌های مالی: بانک‌ها و مؤسسات مالی باید تشویق شوند تا با شرکت‌های لیزینگ همکاری کرده و منابع مالی لازم را برای توسعه این صنعت فراهم کنند.
۴. حمایت‌های دولتی: دولت باید تسهیلات مالی و مشوق‌های مالیاتی برای شرکت‌های لیزینگ ارائه دهد تا این صنعت بتواند در شرایط رقابتی رشد کند.

۵. آموزش و آگاهی‌بخشی: نهادهای دولتی و غیردولتی باید برنامه‌های آموزشی برای افزایش آگاهی عمومی درباره اهمیت و مزایای لیزینگ برگزار کنند.

محیط کسب و کار، نقش حیاتی در رشد و توسعه صنعت لیزینگ ایفا می‌کند. تجربه آلمان نشان می‌دهد که ثبات اقتصادی، زیرساخت‌های پیشرفته، و حمایت‌های دولتی می‌توانند به رشد پایدار این صنعت کمک کنند در مقابل، ایران به دلیل مشکلات محیط کسب و کار، نتوانسته است از پتانسیل‌های صنعت لیزینگ به‌طور کامل بهره‌برداری کند با اجرای راهکارهای پیشنهادی، ایران می‌تواند محیط کسب و کار مناسب‌تری برای رشد صنعت لیزینگ فراهم کرده و نقش این صنعت را در اقتصاد کشور تقویت کند.

۱۰. نقش نوآوری و خلاقیت در پیشرفت صنعت لیزینگ: مقایسه ایران و آلمان

نوآوری و خلاقیت، دو عامل کلیدی برای رشد و توسعه صنایع مختلف به شمار می‌روند. در صنعت لیزینگ، این دو عامل به شرکت‌ها کمک می‌کنند تا با ارائه خدمات نوآورانه، نیازهای متغیر مشتریان را برآورده کرده و در محیط رقابتی بازار، جایگاه خود را تقویت کنند. آلمان، به‌عنوان یکی از پیشرفته‌ترین کشورها در حوزه نوآوری، توانسته است با بهره‌گیری از خلاقیت و فناوری‌های نوین، صنعت لیزینگ خود را به یکی از موفق‌ترین مدل‌های جهانی تبدیل کند [۱۰] در مقابل، ایران با محدودیت‌هایی در زمینه نوآوری و خلاقیت مواجه است که این مسئله رشد صنعت لیزینگ را در کشور با چالش‌هایی روبه‌رو کرده است در این بخش، به بررسی نقش نوآوری و خلاقیت در صنعت لیزینگ در دو کشور ایران و آلمان پرداخته و راهکارهایی برای تقویت این عوامل در ایران ارائه می‌شود.

۱۰.۱ نوآوری و خلاقیت در صنعت لیزینگ آلمان

آلمان با برخورداری از زیرساخت‌های قوی و فرهنگ نوآوری، توانسته است از خلاقیت به‌عنوان نیروی محرکه‌ای برای رشد صنعت لیزینگ استفاده کند. شرکت‌های لیزینگ آلمانی با سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه (R&D) و پذیرش فناوری‌های نوین، خدمات متنوع و نوآورانه‌ای به مشتریان خود ارائه می‌دهند.

یکی از مهم‌ترین دستاوردهای نوآوری در صنعت لیزینگ آلمان، توسعه مدل‌های مالی جدید است. به‌عنوان مثال، شرکت‌های لیزینگ آلمانی مدل‌هایی برای لیزینگ مبتنی بر اشتراک^۱ ارائه کرده‌اند که به مشتریان اجازه می‌دهد از تجهیزات و خدمات مختلف به‌صورت انعطاف‌پذیر استفاده کنند. [۱۰]

افزون بر این، شرکت‌های آلمانی با استفاده از فناوری‌های نوینی مانند هوش مصنوعی و بلاک‌چین، فرآیندهای خود را بهینه کرده و خدمات شخصی‌سازی‌شده‌ای به مشتریان ارائه می‌دهند. این نوآوری‌ها باعث افزایش رضایت مشتریان و تقویت جایگاه رقابتی شرکت‌های لیزینگ در بازار شده‌اند.

Subscription Leasing^{۱۱}

۲.۱۰ نوآوری و خلاقیت در صنعت لیزینگ ایران

در ایران، صنعت لیزینگ هنوز نتوانسته است به‌طور کامل از نوآوری و خلاقیت بهره‌برداری کند. بسیاری از شرکت‌های لیزینگ ایرانی به دلیل محدودیت‌های مالی، نبود زیرساخت‌های مناسب، و فرهنگ سازمانی غیرنوآور، نتوانسته‌اند خدمات نوآورانه‌ای ارائه دهند.

یکی از مشکلات اصلی در ایران، نبود سرمایه‌گذاری کافی در تحقیق و توسعه است. بسیاری از شرکت‌های لیزینگ ایرانی به دلیل کمبود منابع مالی، توانایی اختصاص بودجه به فعالیت‌های تحقیق و توسعه را ندارند و این مسئله باعث کاهش توانایی آن‌ها در ارائه خدمات نوآورانه شده است. [۱]

علاوه بر این، فرهنگ سازمانی در بسیاری از شرکت‌های لیزینگ ایرانی، خلاقیت و نوآوری را تشویق نمی‌کند. مدیران و کارکنان این شرکت‌ها معمولاً به روش‌های سنتی فعالیت می‌کنند و تمایل کمی به پذیرش تغییرات و ایده‌های جدید دارند.

۳.۱۰ مقایسه تطبیقی نوآوری و خلاقیت در ایران و آلمان

آلمان با سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه، پذیرش فناوری‌های نوین، و فرهنگ سازمانی نوآورانه، توانسته است صنعت لیزینگ خود را به یکی از پیشرفته‌ترین مدل‌های جهانی تبدیل کند. در مقابل، ایران به دلیل محدودیت‌های مالی، کمبود زیرساخت‌ها، و فرهنگ سازمانی غیرنوآور، هنوز نتوانسته است از پتانسیل‌های نوآوری و خلاقیت در صنعت لیزینگ بهره‌برداری کند.

۴.۱۰ تأثیر نوآوری و خلاقیت بر عملکرد صنعت لیزینگ

مطالعه موردی آلمان نشان می‌دهد که نوآوری و خلاقیت می‌توانند تأثیر بسزایی در بهبود عملکرد صنعت لیزینگ داشته باشند. این عوامل باعث افزایش بهره‌وری، کاهش هزینه‌ها، و بهبود تجربه مشتریان شده‌اند. در ایران، نبود نوآوری و خلاقیت باعث کاهش توان رقابتی شرکت‌های لیزینگ و کاهش رضایت مشتریان شده است.

۵.۱۰ راهکارهای پیشنهادی برای تقویت نوآوری و خلاقیت در ایران

۱. سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه: دولت و بخش خصوصی باید بودجه‌های بیشتری به فعالیت‌های تحقیق و توسعه اختصاص دهند تا شرکت‌های لیزینگ بتوانند خدمات نوآورانه‌ای ارائه دهند.

۲. تشویق فرهنگ سازمانی نوآور: شرکت‌های لیزینگ باید فرهنگ سازمانی خود را به‌گونه‌ای تغییر دهند که خلاقیت و نوآوری در بین کارکنان تشویق شود.

۳. پذیرش فناوری‌های نوین: شرکت‌های لیزینگ ایرانی باید از فناوری‌های نوینی مانند هوش مصنوعی و بلاک‌چین استفاده کنند تا بتوانند فرآیندهای خود را بهینه کرده و خدمات بهتری به مشتریان ارائه دهند. [۱۰]

۴. همکاری‌های بین‌المللی: شرکت‌های لیزینگ ایرانی می‌توانند با همکاری با شرکت‌های خارجی، به فناوری‌ها و دانش نوآورانه دسترسی پیدا کنند.

۵. ایجاد مشوق‌های دولتی: دولت باید با ارائه مشوق‌های مالی و مالیاتی، شرکت‌های لیزینگ را به سرمایه‌گذاری در نوآوری و خلاقیت تشویق کند.

نوآوری و خلاقیت، از عوامل کلیدی برای رشد و توسعه صنعت لیزینگ محسوب می‌شوند. تجربه آلمان نشان می‌دهد که با سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه، پذیرش فناوری‌های نوین، و تشویق فرهنگ سازمانی نوآورانه، می‌توان به موفقیت‌های بزرگی در این صنعت دست یافت [۱۰]. در مقابل، ایران به دلیل محدودیت‌های مالی و فرهنگی، هنوز نتوانسته است از این عوامل به‌طور کامل بهره‌برداری کند با اجرای راهکارهای پیشنهادی، ایران می‌تواند نوآوری و خلاقیت را در صنعت لیزینگ تقویت کرده و زمینه را برای رشد پایدار این صنعت فراهم کند.

۱.۱. آینده صنعت لیزینگ در ایران و آلمان: فرصت‌ها، چالش‌ها و چشم‌اندازها

صنعت لیزینگ در سراسر جهان به‌عنوان ابزاری مالی و اقتصادی، نقشی کلیدی در توسعه بازارهای مالی و تسهیل دسترسی به منابع مالی ایفا می‌کند. در آلمان، این صنعت با استفاده از فناوری‌های نوین، نوآوری و چارچوب‌های قانونی شفاف به یکی از بازیگران اصلی در اقتصاد تبدیل شده است [۱۲]. اما در ایران، این صنعت هنوز با موانع و چالش‌های بسیاری مواجه است که مانع از بهره‌برداری کامل از پتانسیل‌های آن می‌شود این بخش به بررسی آینده صنعت لیزینگ در ایران و آلمان، فرصت‌ها و چالش‌های پیش روی آن‌ها، و ارائه چشم‌اندازهای کاربردی برای رشد و توسعه این صنعت می‌پردازد.

۱.۱.۱. آینده صنعت لیزینگ در آلمان

آلمان با توجه به زیرساخت‌های قوی، فرهنگ اقتصادی پیشرفته و دسترسی گسترده به فناوری‌های نوین، چشم‌انداز روشنی برای صنعت لیزینگ دارد. در آینده، این صنعت به سمت دیجیتالی‌شدن کامل حرکت خواهد کرد، به‌طوری‌که فناوری‌هایی مانند هوش مصنوعی، بلاک‌چین و اینترنت اشیا (IoT) همچنان تحول این صنعت را هدایت خواهند کرد.

یکی از فرصت‌های اصلی برای صنعت لیزینگ آلمان، گسترش مدل‌های مبتنی بر اقتصاد اشتراکی است. این مدل‌ها، که در آن‌ها مشتریان به جای مالکیت، از دارایی‌ها به‌صورت اشتراکی استفاده می‌کنند، به‌ویژه در بخش‌هایی مانند خودرو و تجهیزات صنعتی، محبوبیت بیشتری پیدا خواهند کرد.

همچنین، صنعت لیزینگ آلمان به‌طور فزاینده‌ای به سمت پایداری و سازگاری با محیط‌زیست حرکت خواهد کرد. شرکت‌های لیزینگ تلاش خواهند کرد تا خدماتی ارائه دهند که با اهداف توسعه پایدار (SDGs) همسو باشند. به‌عنوان مثال، لیزینگ تجهیزات انرژی‌های تجدیدپذیر و خودروهای الکتریکی یکی از بخش‌هایی است که در آینده رشد چشمگیری خواهد داشت. [۱۰]

۲.۱۱ آینده صنعت لیزینگ در ایران

در ایران، صنعت لیزینگ با وجود چالش‌های متعدد، پتانسیل بالایی برای رشد و توسعه دارد. با بهبود زیرساخت‌های مالی و فناوری، اصلاح چارچوب‌های قانونی و افزایش آگاهی عمومی درباره مزایای لیزینگ، این صنعت می‌تواند به یکی از بخش‌های کلیدی اقتصاد تبدیل شود.

یکی از فرصت‌های بزرگ برای صنعت لیزینگ ایران، افزایش تقاضا برای خدمات لیزینگ در بخش‌های مختلف اقتصادی است. با توجه به محدودیت‌های مالی بسیاری از کسب‌وکارها و افراد، لیزینگ می‌تواند به‌عنوان یک راه‌حل مالی جذاب برای تأمین تجهیزات، خودرو و سایر دارایی‌ها مورد استفاده قرار گیرد.

علاوه بر این، دیجیتالی‌شدن و پذیرش فناوری‌های نوین می‌تواند نقش مهمی در تحول صنعت لیزینگ ایران ایفا کند. شرکت‌های لیزینگ با سرمایه‌گذاری در فناوری‌هایی مانند هوش مصنوعی و تحلیل داده‌ها می‌توانند خدمات خود را بهبود بخشیده و به نیازهای مشتریان به‌شکلی دقیق‌تر پاسخ دهند.

با این حال، برای دستیابی به این چشم‌انداز، ایران باید بر چالش‌هایی مانند نبود زیرساخت‌های مناسب، ضعف در قوانین و مقررات، و کمبود آگاهی عمومی غلبه کند. بدون رفع این موانع، رشد صنعت لیزینگ در ایران با محدودیت‌های جدی مواجه خواهد شد.

۳.۱۱ مقایسه تطبیقی آینده صنعت لیزینگ در ایران و آلمان

آینده صنعت لیزینگ در آلمان و ایران تفاوت‌های بسیاری دارد. در آلمان، این صنعت به سمت دیجیتالی‌شدن کامل و سازگاری با اهداف توسعه پایدار حرکت می‌کند. در مقابل، ایران هنوز در مراحل اولیه توسعه این صنعت قرار دارد و باید بر چالش‌هایی مانند کمبود زیرساخت‌ها و قوانین ناکارآمد غلبه کند. با این حال، هر دو کشور فرصت‌هایی برای رشد و نوآوری در این صنعت دارند. [۱۰]

۴.۱۱ فرصت‌ها و چالش‌های پیش روی صنعت لیزینگ

۱.۴.۱۱ فرصت‌ها

۱. دیجیتالی‌شدن فرآیندها: استفاده از فناوری‌های نوین مانند بلاک‌چین و هوش مصنوعی می‌تواند به بهبود بهره‌وری

و کاهش هزینه‌ها در هر دو کشور کمک کند.

۲. گسترش مدل‌های اقتصادی جدید: مدل‌های مبتنی بر اقتصاد اشتراکی در آلمان و ایران می‌توانند به‌عنوان فرصت‌های جدید برای رشد صنعت لیزینگ مطرح شوند.

۳. افزایش تقاضا برای خدمات لیزینگ: با افزایش نیاز به تأمین مالی در بخش‌های مختلف اقتصادی، صنعت لیزینگ می‌تواند به یکی از بخش‌های کلیدی در تأمین این نیازها تبدیل شود.

۲.۴.۱۱ چالش‌ها

۱. قوانین و مقررات ناکارآمد: در ایران، نبود قوانین شفاف و کارآمد یکی از موانع اصلی رشد صنعت لیزینگ است.

۲. کمبود زیرساخت‌های فناوری: نبود زیرساخت‌های مناسب در ایران، پذیرش فناوری‌های نوین را دشوار کرده است.

۳. رقابت شدید در بازار: در آلمان، رقابت شدید بین شرکت‌های لیزینگ ممکن است باعث کاهش حاشیه سود شود.

۵.۱۱ چشم‌اندازهای کاربردی برای آینده صنعت لیزینگ در ایران

۱. اصلاح قوانین و مقررات: دولت باید قوانینی شفاف و جامع برای حمایت از صنعت لیزینگ تدوین کند.

۲. سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های فناوری: توسعه زیرساخت‌های فناوری در ایران می‌تواند به پذیرش فناوری‌های نوین در صنعت لیزینگ کمک کند.

۳. افزایش آگاهی عمومی: برگزاری کمپین‌های اطلاع‌رسانی و آموزشی می‌تواند به افزایش آگاهی عمومی درباره مزایای لیزینگ کمک کند.

۴. تشویق همکاری‌های بین‌المللی: همکاری با شرکت‌های بین‌المللی می‌تواند دسترسی ایران به دانش و فناوری‌های پیشرفته را تسهیل کند.

۱۲. جمع‌بندی

صنعت لیزینگ به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم تأمین مالی، نقش کلیدی در رشد اقتصادی کشورها ایفا می‌کند. این مقاله به بررسی تطبیقی صنعت لیزینگ در ایران و آلمان پرداخته و تفاوت‌های ساختاری، نظارتی و قانونی این دو کشور را تحلیل کرده است. در آلمان، چارچوب‌های قانونی شفاف، نظارت دقیق نهادهایی مانند بافین، و حمایت‌های مالیاتی و زیرساختی، این صنعت را به یکی از موفق‌ترین مدل‌های جهانی تبدیل کرده است. در مقابل، صنعت لیزینگ

در ایران با چالش‌های متعددی از جمله قوانین محدودکننده، نبود شفافیت مالی، فرآیندهای پیچیده صدور مجوز، و نرخ‌های مالیاتی بالا مواجه است که رشد و توسعه آن را با محدودیت‌های جدی روبه‌رو کرده‌اند.

برای بهبود وضعیت صنعت لیزینگ در ایران، پیشنهادهای همچون اصلاح قوانین مرتبط با لیزینگ، ایجاد نهاد نظارتی مستقل، کاهش بروکراسی اداری، و تشویق به رعایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی ارائه شده است. همچنین، الگوبرداری از مدل موفق آلمان در زمینه‌هایی مانند مدیریت ریسک، شفافیت مالی، و تنوع خدمات می‌تواند به رشد پایدار این صنعت در ایران کمک کند.

در نهایت، این مقاله بر لزوم ایجاد محیطی پایدار و شفاف برای فعالیت شرکت‌های لیزینگ در ایران تأکید کرده و نشان می‌دهد که با اصلاحات ساختاری و نظارتی، ایران می‌تواند از پتانسیل‌های این صنعت به‌طور کامل بهره‌برداری کرده و نقش آن را در اقتصاد ملی تقویت کند.

۱۳. فهرست منابع

۱. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران: گزارش‌های سالانه، ۱۴۰۰-۱۳۹۸.
۲. دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر شرکتهای لیزینگ (واسپاری)، بانک مرکزی.
۳. گنج‌بخش، م. (۱۴۰۱). چگونگی مردمی‌سازی حکمرانی اقتصادی (مطالعه موردی مردمی‌سازی صنعت لیزینگ در کشورهای منتخب)، ۱۹ صفحه.
۴. مسگریان حقیقی، د. (۱۳۹۵). شناسایی و اولویت‌بندی عوامل کلیدی موفقیت صنعت لیزینگ کشور، کنفرانس سالیانه مدیریت استراتژیک، ۱۲ صفحه.
۵. گنج‌بخش، م. (۱۴۰۱). کتاب حقوق شهروندی در قلمرو لیزینگ، دانشگاه خوارزمی.
۶. مروری بر صنعت لیزینگ در ایران فرصت‌ها و چالش‌ها بیان وضعیت صنعت لیزینگ در گروه صندوق نفت.
۷. بهشتی، ف. (۱۳۹۵) چالش‌های اساسی لیزینگ در ایران، آینده روشن.
۸. شاه‌حیدری پور، ح. (۱۳۹۷). نقش لیزینگ در اقتصاد، هفتمین کنفرانس ملی کاربردهای حسابداری و مدیریت، ۱۸ صفحه.
9. BaFin (Federal Financial Supervisory Authority): Licensing Process and Regulatory Guidelines and Economic Stability and Leasing Studies, 2019-2020.
10. BDL (Bundesverband Deutscher Leasing-Unternehmen): Annual Reports and Regulatory Framework, 2020.
11. KWG (German Banking Act): Legal Framework for Leasing Companies in Germany, 1998.
12. IFRS16 (International Financial Reporting Standards): Guidelines for Leasing Companies.

Governance and Regulation of the Leasing Industry: A Comparison of the Systems of Germany and Iran

Authors

Mahmood Ganjbakhsh¹, Fariba Ali², Mojtaba Rezaei Ashtiani³

Abstract

This article examines the comparative analysis of the leasing sector in Iran and Germany, emphasizing the pivotal role of laws and regulations. In Germany, transparent and comprehensive legal frameworks, such as the Banking Act (KWG), have significantly contributed to the growth and sustainability of this sector by establishing clear criteria for investment, risk management, and financial transparency. The central research question is: What is the role of laws, regulations, and regulatory structures in the performance disparities of the leasing sectors between Iran and Germany? Furthermore, how can the challenges in this sector in Iran be addressed by adopting the governance model of Germany? The underlying hypothesis suggests that the lack of comprehensive and effective legal frameworks in Iran's leasing sector hampers its development and growth, whereas the transparent and credible legal and regulatory model in Germany has supported the flourishing of this sector.

Iran's leasing sector faces limitations due to legal constraints and a lack of comprehensive regulations and limited variety in contracts, particularly under the usury-free banking regulations, which constrain activities to installment sales and lease-to-own agreements. These limitations have severely reduced the competitiveness and performance of leasing companies. High tax rates and the absence of mandatory compliance with international financial reporting standards represent additional fundamental challenges for this sector in Iran. This research, through case studies, illustrates the necessity for reforming laws, particularly the usury-free banking law, and establishing tax incentives similar to those in Germany to enhance the competitiveness and transparency of the leasing sector in Iran. Ultimately, the article underscores the importance of emulating Germany's successful model to improve the status of the leasing sector in Iran and leverage its potentials within the national economy. It also emphasizes the importance of establishing an independent regulatory body and adhering to international financial standards.

Keywords: Leasing Industry, Regulations and Legislation, Economic Development

Comparison of Iran and Germany, Regulatory Challenges

JEL Classification: G20, G28, K20, L51, O16

¹ Faculty of Economics, Kharazmi University

² Faculty of Management, Kharazmi University

³ Faculty of Management, Kharazmi University